

Miquel del Roig

Les dimensions humanes i socials de la figura de Miquel Martí Pastó, el Miquel del Roig, es van magnificant a mesura que passa el temps des de la seva mort el gener del 2011. Mentre convivim freqüentment amb les persones del nostre entorn, és fàcil de distreure'ns a l'hora de fer-ne una valoració justa i completa. Les limitacions pròpies de tota persona ens entelen la comprensió més profunda d'aquells amb qui convivim dia a dia. La perspectiva del temps ens reinstal·la la presència d'aquella persona en el nostre pensament i en el cor i, en certa manera, la glorifica.

Això és justament el que podia succeir en el tracte quotidià amb el Miquel de Roig. Si avui som capaços de llegir amb atenció les pàgines de la seva quotidianitat a Cervià, més enllà de la del pagès que surt cada dia al tros amb el seu tractor, haurem de reconèixer la força d'un personatge autodidacte que abastava camps d'acció sorprenents, plens de contingut cultural, musical, artístic, folklòric i cívic. La seva memòria adquireix avui una aureola lluminosa.

Algunes vegades la convivència interna d'un poble queda constreta per compartiments tancats marcats per velles històries, per ideologies polítiques o religioses, per condicionants de classe. El Miquel va sobrepassar aquestes fronteres convencionals només amb la mirada posada en les conveniències d'un bé superior.

Féu dels seus contactes a Reus i les estades laborals a Salou un procés d'extracció informatiu que es convertí en força i dinamisme per expansionar-se després en tots els àmbits de la vida del nostre poble.

L'índex d'iniciatives dutes a terme per ell el trobem reflectit en els escrits que ens ha deixat en publicacions com la revista El Cérvol, en els volums dels Estudiosos de les Garrigues i en les pròpies edicions dels seus escrits sobre temes i paisatges cervianencs i comarcals.

L'edició d'un dels seus millors documents, nascut de la mà del cronista amatent, arriba avui a les nostres mans. Per la vigilància constant del seu autor, l'aplec de les Besses té una història literària i gràfica d'un valor incalculable. Aquesta narració històrica dels vint-i-cinc aplecs, plena dels detalls més elementals, s'ha convertit en una gran aportació a les envistes de l'efemèride del cinquantè aniversari d'aquell primer aplec del 1969. El lector reviurà moments entranyables, però igualment descobrirà que el batec incessant de l'ànima del Miquel del Roig vibra de mil maneres en cada una de les celebracions dels aplecs dissenyats i ressenyats per ell.

Lluís M. Moncunill Cirac
Tarragona, març del 2018

ELS 25 PRIMERS APLECS A LES BESSES 1969-1993

Miquel Martí Pastó

*Aquest és el relat d'unes vivències i
el recull de les publicacions en les
quals El Cèrvol fa referència a les Besses.
He anat fent aquest senzill
llibre per a qui vulgui passar una
estona revivint els aplecs.*

Miquel Martí Pastó

PRIMERS INICIS PER A UN APLEC

Primavera del 1969

Estem a l'any 1969, durant el seu curs observem que van prenent peu les xerrades del jovent, nois i noies. També hi assisteix altra part del veïnat gustós per aportar-hi la seva col·laboració, així mateix tenim el goig d'ésser visitats per gent de fora vila la qual molt ajuda que el grup d'amics vagi augmentant. La porta n'és oberta per a tothom, el lloc, ens servim de l'abadia vella a la Plaça on hi tenim instal·lada la biblioteca (curulla de voluntats i esforços). També el nostre rector mossèn Lluís M. és un més entre la colla, en ell molt delitosos tots ens hi recolzem. Entre tots, joves i grans, intentem fer reeixir tot el que conscientment en crida necessitat.

Tot d'una salta la iniciativa d'aplegar-nos al despoblat de les Besses. S'escull un dia, i quedem pel dilluns de Pasqua Granada, però aquest any pel mateix dia ens visita la coral La Perla Agustinense de Barcelona (fundada l'any 1879) i decidim esperar pel dia 15 de juny (diumenge).

Convocat l'alcalde Baptista Tost, que accepta el propòsit del mossèn en presència del grup voluntari s'emprèn la tasca d'organització: Tres dies abans de la festa hem d'anar a fer neteges a les ruïnes de l'església cobertes d'esbarzers des d'uns quants anys, tot el voltant del molí amb la seva completa bassa del tot seca i la canal de l'aigua del "Barranquet" que està fent un bon raig, cal buscar un tractor per portar la pica baptismal que està clavada a terra ran de la bassa del tros la Coma Ampla del Colomet, l'amo de la finca ens dóna permís per retornar-la al seu propi lloc. Serà la primera pedra que retorna a l'església. A cal Colomet són els amos de l'església, pel que ells ens conten en tenen les escriptures.

Som a les vigílies de celebrar la nova festa, els treballs proposats ja estan enllestits, la gent continua bellugant-se preparant l'hora de sortida del poble. En algunes cares s'hi reflecteix la necessitat que tenim d'aplegar-nos, però perquè a les Besses?, no podria ser més a prop? —Tot podria ser— però sembla que a les Besses cada família en guarda un record.

1r APLEC A LES BESSES

Diumenge 15 de juny de 1969

Diumenge 15, a les 10 del matí sortim de la plaça de Cervià fent caravana de tractors vers les Besses, portant al tractor capdavanter la imatge de la Verge de Montserrat que tenim a la Parròquia fa poquets anys, el tractor amb el seu bonic remolc va tot engalanat, al voltant de la imatge s'hi asseuen molts infants lluint el vestit típic català.

El poble participant és atent observant el rellotge del cimbori, per quan aquest faci colpir el martell a la campana, els camperols faran sorollar els motors dels seus vehicles per posar-se en romiatge. Altra vegada podem desplegar la bandera catalana després de tants anys d'enyorar-la.

Ja som a les Besses!, des de dalt del tractor guaitem contemplant l'església, ja falta poquet... però ara hem de pujar a peu el tros d'aquell dret coster amb el seu rònc camí i un senderó estret.

Els joves puguen la imatge; damunt les romanalles de l'església hi plantem l'enyorada bandera. Mentre pico al pal, sento el meu amic que des de terra em crida: *Clava-la ben fort!*

A les onze se celebra la Missa davant la portalada de l'església on hi és col·locada la imatge i la taula, servint-nos com a base de la pica baptismal acabada de retornar, entonem cants de l'època actual, es fan unes lectures entre esposos, en acabar l'Evangeli un feligrès llegeix unes vivències com ofrena a la Verge explicant tota la tasca realitzada en aquest començament d'aplec, també fa memòria d'aquells difunts que durant la vida hagin ofert tots els seus esforços pel bé del poble, en especial fa referència a la germana Josepa de la qui molts hem viscut el seu parvulari, tasca que començà l'any 1924 i no deixà fins a la mort 1962.

Després de la Missa el Sr. Batlle pronuncià unes paraules d'agraïment i a l'ensens d'ànim per continuar, ens diu: *Hem posat la primera pedra però aquesta en necessita d'altres.* Els assistents combreguem amb la mateixa idea mostrant-ho amb un fervorós aplaudiment i seguidament entonem el Virolai.

Contemplant aquests petits detalls és trobar-se en una vida més joiosa. Ens adrecem cap al molí observant aquells carrerons estrets i mig coberts pel pedruscall i mates preguntant-nos quin podia ser el més antic, damunt la roquera hi veiem senyals en forma de clot a causa de les repetides vegades d'haver-hi passat les haveries. La gent busca tot el que per ella li és un senyal de vida, però... com ha desaparegut la que hi manca? Continuem buscant vorejant el riu, unes roques cobertes d'heura que mai no ens havien cridat l'atenció avui ens enjoien, i amb el bonic passadís entre roca i roca amb una alçària d'uns cinc metres, el corrent de l'aire fresc davant la cova dels Pardals qualitat molt observada d'aquest paratge; la canal de l'aigua de la qual tots n'hem volgut beure revivint grats records.

Voldria explicar que l'aigua de l'esmentada canal ve del Barranquet, rierol que desemboca al Set. Els moliners del Molinou (a un km riu avall) se servien d'aquesta aigua canalitzant-la des d'un lloc determinat del rierol fins a trobar el començament de la séquia amb la que subministraven el seu molí quedant així més fornida; el nivell del terreny obligava que la séquia comencés davant del molí de les Besses quedant més alta que la desembocadura del Barranquet. Al cap de l'esmentat desviament fa un petit salt i s'hi posa una teula i així fa un bon rajolí, aquesta ve directa de la muntanya seguint el curs de la vall dels Ascots (vall del Marc). El molí ens atreu a contemplar els senyals que hi ha marcats prop la llinda de la portalada referent als aiguats de Santa Tecla i Sant Martí. El primer s'esdevingué el 23 de setembre de 1874. La rubina passava ran del primer sostre, els moliners evacuaren per la sortida que hi ha a la part alta del molí prop la bassa.

Avui mirem amb més atenció els grossíssims carreus que formen la gruixuda paret de la bassa des del sobreeixidor fins al pou que hi baixa l'aigua que va a la turbina, la pedra del pou està molt ben treballada té vuit metres de profunditat, per la banda del molí hi ha una volta de pedra de tres metres d'amplada que reforça la paret de la bassa i cobreix tota la mola i feia de cobert a la farina que s'hi fabricava. Busquem en les pedres més adequades del molí si hi ha marcada alguna data però no ho aconseguim, per altra banda guardem de l'Arxiu Històric de Barcelona que quan parla de les Besses

diu: *El cens de 1359 senyala al lloc de les Besses 12 focs, i un molí de farina, era de la Vegueria, i més Corregiment de Lleida. En el 1831 consta amb 30 habitants i jurisdicció senyorial de l'Abat de Poblet. L'església està coberta amb fusta.*

I tots a la una ens enrotllem havent cercat el lloc més adient per assaborir el nostre primer dinar d'Aplec. Els uns obren entrepans i s'asseuen per la vorera del camí, altres previstos d'eines tallen mates i traslladen pedres per fer-se els seients i el foc pel rostit. Les poques eines dels previsors són ofertes a tot aquell que les precisa. Davant el molí hi ha una gran quantitat d'arbres acabats de néixer dins l'ampla séquia desaguada de la turbina, i al costat mateix la llenca sembrada d'ordi fins a ran del riu. No tenim dificultats per asseure'ns, ens hi acomodem molt satisfets. Que bé s'hi està!, diu qui amb el cul ajaça l'herba i inclina l'esquena al tronc d'un xop. Algun atrevit s'ha enfonsat de peus a l'aigua coberta per la canya-xisca. -Què hi farem... expressa somrient, mentre el xicot allarga el tradicional carretell de pagès perquè tothom en faci un bon tragueig perquè és escollit de la bóta del racó.

Els convidats forasters no poden dir sinó: Trobem un paratge que ens dona una aigua fresca, una gent amb un vi excel·lent i de sorpresa s'apropa el cambrer ambulat amb el típic cafè que conjunta a l'esclat la festa.

Ben dinats ens invitem a passar una estona d'esbarjo, no s'hi fa pregar ningú, al contrari cal demanar tanda. Oh... que bonic! Una desfilada de mainada exhibint varietat de vestits de paper, amb col·laboració de les monitores de Montblanc, i quina espetegadissa de mans!

Arrecerats a les parets del molí posem atenció a la convilatana Roser la qual ens pot donar resposta a la pregunta que plana a la ment de tots: Com van ser els últims dies de la vida del poble de les Besses? A mi em toca contar un fet del camí ral a la Roca l'Estamenya. Dues contalles de fets dramàtics que han fet posar la pell de gallina, ara vénen els recitats, també els de les anècdotes i es preparen els cantaires a solo i coral; a més de les ovacions les rialles van pels descosits, tots disposats a complaure'ns amb el que més adient trobem per aquesta tan nova sobretaula.

Tenim una mica de calma, i ens fa gràcia amb aquest silenci escoltar el remoreig del riu, espetegar suau del fullatge de l'arbreda per l'oreig que l'acaricia, i entre aquestes, anar i venir dels moixonets que fins motiven retreure'ls que no es trobi entre ells el rossinyol, tan avesat per aquesta barrancada.

Són moments per recordar les Besses de la nostra infantesa. No pot haver-hi ningú que no hagi vingut d'excursió sigui amb el senyor mestre, el senyor rector, amb les monges o bé amb la colla, pujant fins a l'església o berenant prop de la canal.

Mirant el molí he recordat la contalla que em feia el meu pare: *D'escolà (1905) el senyor rector em demanà si volia acompanyar-lo a les Besses a portar els Sagraments al vell moliner greu de malaltia, era prop de migdia en ple estiu i férem el llarg camí a peu per culpa de circumstàncies; quan vaig arribar a casa el pare estava enquimerat i començà a renyar-me per no estar-ne assabentat, però deixà explicar-me; es serenà i volgué recompensar-me.*

Què més se'n podria dir? Doncs crec que cadascun en recordarà la seva vivència. A tothom el veig content i tots ens sentim amics, el noi amb la noia, l'home amb la dona, els grans amb els petits sentint l'anhel d'estimar un País.

